

50-LECIE ODBUDOWY ZAMKU KRÓLEWSKIEGO W WARSZAWIE

Brayan Gattei klasa 3h

Odbudowa Zamku Królewskiego

- *„17 września 1971 r. położono – nieoficjalnie – pierwszą cegłę na placu odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie. Uroczystość odbyła się wbrew komunistycznym władzom państwowym, które zakazały zorganizowanie wydarzenia w dniu przypominającym datę agresji Związku Sowieckiego na Polskę.”*

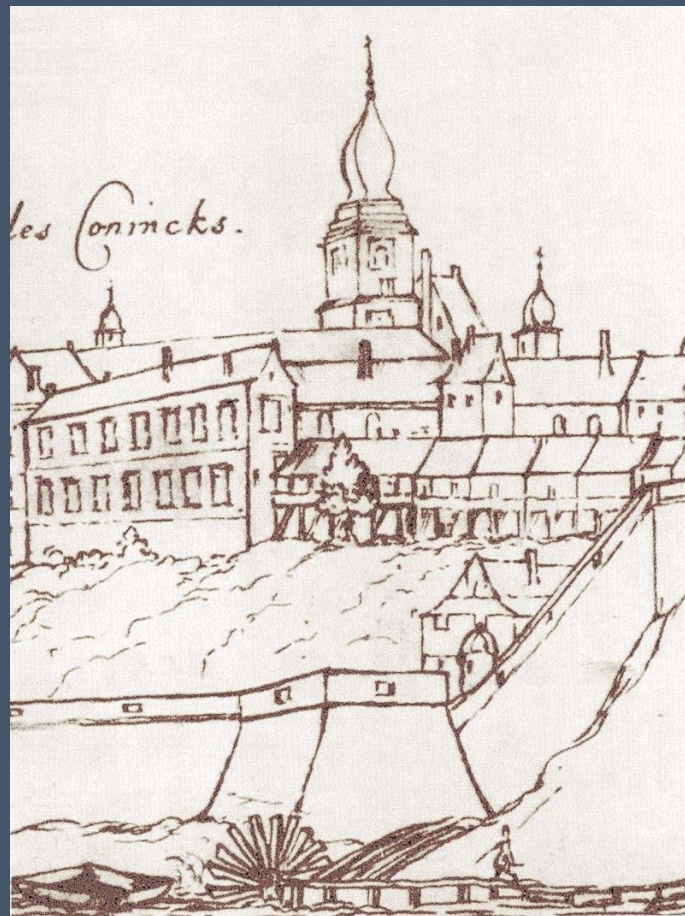

Zamek Królewski w Warszawie

- Zamek Królewski w Warszawie – barokowo-klasycystyczny zamek królewski znajdujący się w Warszawie przy placu Zamkowym 4. Pełni funkcje muzealne i reprezentacyjne.
- Pierwotnie rezydencja książąt mazowieckich, a od XVI wieku siedziba władz I Rzeczypospolitej: króla i sejmu (Izby Poselskiej i Senatu).

ZAMEK NA PRZESTRZENI DZIEJÓW – ZARYS HISTORII ZAMKU KRÓLEWSKIEGO W WARSZAWIE

Wzniesienie

- Wzniesienie drewniano-ziemnego grodu na skarpie wiślanej u ujścia rzeczki Kamionki związane było z założeniem (lokacją) miasta Warszawy.
- przypisuje się je księciu Bolesławowi II mazowieckiemu, panującemu w latach 1294–1313.
- Gród (jeden z kilku na linii środkowej Wisły) pełnił funkcje obronne wobec miasta.

Wiek XV

1. W 1426 roku w warszawskiej rezydencji książęcej gościł po raz pierwszy król polski i najwyższy książę litewski – Władysław Jagiełło.
2. Do końca XV wieku w północnej części obszaru dworskiego, koło Kanonii powstał zespół budynków mieszkalnych zwany Dworem Mniejszym lub Ogródkiem
3. Tradycyjnie zajmowały go matki, żony i siostry książąt mazowieckich, pełniące często funkcje regentek.
4. Przez stojące przy murze wschodnim łaźnię i kuchnię książęcą łączył się on gankiem z Domem (Dworem) Wielkim

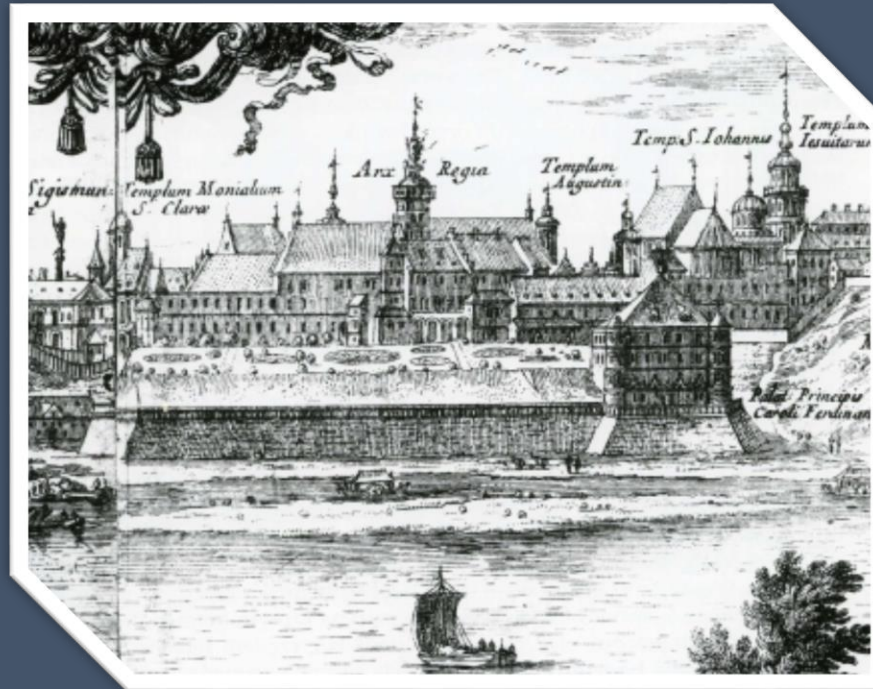
Przełomowy wiek XVI

- Przybyły po raz pierwszy do Warszawy król Zygmunt I przyjął przysięgę sejmiku mazowieckiego i objął w posiadanie Zamek. Stałe rezydował w nim namiestnik królewski i starosta warszawski. W 1529 roku w Zamku po raz pierwszy obradował sejm walny; w 1544 roku dwa miesiące rezydowała tu para królewska.
- Po śmierci Zygmunta I w 1548 roku, do swych mazowieckich dóbr oprawnych (wdowich) przeniosła się z Wawelu królowa Bona. Wraz z córkami: Zofią, Anną, Katarzyną i Izabelą (królową węgierską), zamieszkała w Dworze Mniejszym Zamku.
- Po wyjeździe królowej do Włoch w 1556 roku, zaczął bywać w Warszawie i zwoływać tu sejmy (1556/7, 1563/64) król Zygmunt August.
- Jednocześnie z rozpoczęciem prac nad unią polsko-litewską w 1563 roku podjęto decyzję o rozbudowie Zamku. Rozpoczęto ją jednak dopiero w 1569 roku.
- Mocą uchwały unijnego sejmiku lubelskiego (1569) Warszawa i Zamek zostały uznane za stałe miejsce zgromadzeń sejmiku Rzeczypospolitej

KONIEC XVI WIEKU

- W latach panowania Stefana Batorego i Zygmunta III, aż do śmierci w 1596 roku stałą rezydentką zamkową była królowa Anna Jagiellonka

Wiek XVII i potop szwedzki

1. Lata 1655–1657 – okres potopu szwedzkiego i trzy okupacje Warszawy przez wojska szwedzkie i siedmiogrodzkie, przyniosły Zamkowi grabież i dewastację wewnątrz.
2. Szwedzi wywieźli nie tylko znaczną część zgromadzonych w Zamku zbiorów artystycznych, ale także stałe elementy wyposażenia wewnątrz (marmurowe posadzki, kominki) i architekturę ogrodową
3. Spłonął pałacyk Karola Ferdynanda i uszkodzono Wieżę Zegarową (Zygmuntowską).
4. Po powrocie z wygnania Jan Kazimierz i Ludwika Maria zamieszkali w pałacu przedmiejskim – Villa Regia – od tego czasu zwany Kazimierzowskim.
5. Stosunkowo szybko jednak przeprowadzono zasadniczą odbudowę wewnątrz i przywrócono Zamkowi funkcje rezydencyjne i publiczne.

KOLEJNI KRÓLOWIE

- król Michał Korybut Wiśniowiecki początkowo rezydował w Zamku Ujazdowskim. Dopiero po ponownym urządzeniu wewnątrz i ślubie z księżniczką Eleonorą Austriacką w 1670 roku, para królewska zamieszkała w dawnych apartamentach Wazów.
- Drugi z władców Jan III (Sobieski), panujący w latach 1674–1696, posiadacz wielkich dóbr na Rusi, do Warszawy przyjeżdżał głównie z okazji sejmów.
- Kilkumiesięczne pobyty w mieście dzielił między Zamek a nową podmiejską rezydencję – Wilanów.
- W Zamku przeprowadzono jednak podczas jego panowania szereg inwestycji.

Wiek XVIII i XIX

- Za panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego, ostatniego polskiego monarchy, sprawującego władzę od 1764 do abdykacji w 1795 r. Zamek Królewski przeżywał okres największej świetności.
- W okresie panowania Stanisława Augusta powstało jedenaście projektów generalnej przebudowy Zamku: w latach 1764–1767, 1776–1779 i w 1788 roku
- W drugiej połowie XVIII w. artyści zatrudnieni przez Stanisława Augusta (Jan Christian Kamsetzer, Marcello Bacciarelli, Dominik Merlini) przebudowali wnętrza komnat, tworząc Apartamenty: Wielki i Królewski.
- W czasie zaborów (XIX w.) znaczna część zbiorów ostatniego króla znalazła się w Rosji. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości część dzieł sztuki powróciła na dawne miejsce.

- W latach 1915–1939 na Zamku prowadzono prace restauracyjne, które zostały przyspieszone po zakończeniu I wojny światowej i odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918.
- Ustalenia traktatu ryskiego z 1921 pozwoliły na rewindykację części zbiorów zamkowych z terenów ZSRR (wcześniej wywiezionych do Rosji przez władze carskie).
- W latach 1924–1925 w trzypokojowym mieszkaniu na drugim piętrze Zamku mieszkał pisarz Stefan Żeromski.
- Od 1926 Zamek Królewski pełnił funkcję rezydencji Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Grabieże i dewastacje

W swojej długiej historii Zamek Królewski był wielokrotnie grabiony i dewastowany przez :

1. wojska szwedzkie,
2. brandenburskie,
3. niemieckie
4. i rosyjskie.
5. W XIX wieku, po upadku powstania listopadowego, został przeznaczony na potrzeby administracji rosyjskiej.
6. W okresie I wojny światowej rezydencja niemieckiego generalnego gubernatora

- **Spalony i ograbiony przez Niemców w 1939, doszczętnie zniszczony w 1944.**

II Wojna Światowa

1. U progu II wojny światowej Zamek był okazałą i zadbaną rezydencją prezydenta RP.
2. 6 września 1939 r. Zamek na zawsze został opuszczony przez prezydenta RP i urzędników jego kancelarii. W tym samym czasie rozpoczęto ewakuację najcenniejszych zbiorów, między innymi urny z sercem Tadeusza Kościuszki, która znalazła się w archikatedrze św. Jana.

7 września, w tak zwaną „czarną niedzielę”, w wyniku jednego z największych niemieckich bombardowań, pożar ogarnął strych oraz hełmy wież Zygmunto- wskiej i Władysławowskiej. W ratowaniu zabytków brali udział żołnierze, cywilni ochotnicy, strażacy, pracownicy Muzeum Narodowego oraz Zamku z kustoszem Kazimierzem Broklem i prof. Stanisławem Lorentzem. W czasie ewakuacji trafiony odłamkiem niemieckiego pocisku zginął Kazimierz Brokl.

Plan odbudowy

- Głosy wzywające do odbudowy Zamku Królewskiego pojawiły się tuż po zakończeniu wojny. Inicjatywa ta jednak spotkała się z chłodnym przyjęciem ówczesnych władz tak ze względu na przewidywane koszty, jak i z powodów ideologicznych. Ostatecznie jednak generalnemu konserwatorowi zabytków prof. Janowi Zachwatowiczowi udało się przekonać decydentów do odbudowy, odwołując się do „poczucia odpowiedzialności wobec przyszłych pokoleń”.

- W czerwcu 1945 roku powstała Pracownia Odbudowy Zamku, najpierw działająca w Biurze Odbudowy Stolicy, później w stołecznym Urzędzie Konserwatorskim. W Pracowni wykonano plan odbudowy nawiązujący do historycznej architektury.
- Postanowiono jednak, że w odtworzonej według nowego projektu budowli znajdzie się siedziba najwyższych władz i Pałac Kultury Polskiej.

Czasy Gierka

- Ostateczną decyzję o odbudowie stołecznego Zamku Królewskiego podjęło **20 stycznia 1971** roku Biuro Polityczne KC PZPR pod przewodnictwem nowego I sekretarza Edwarda Gierka. Odbudowa symbolu stolicy miała uwiarygodnić nowe władze partyjne i państwowe w oczach społeczeństwa. 26 stycznia zainaugurowano działalność Obywatelskiego Komitetu Odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie pod kierownictwem szefa Komitetu Warszawskiego PZPR Józefa Kępy

- Budowę sfinansowano głównie ze składek społecznych i datków Polonii. W sumie zebrano 1 mld zł i ponad 800 tys. dolarów oraz liczne dary rzeczowe na rzecz wyposażenia. Odbudowa była pilnie śledzona przez mieszkańców miasta. Wielu z nich dokumentowało postępy prac.
- Budynek w stanie surowym oddano w 1974 roku. 19 lipca tego roku, w obecności tysięcy warszawiaków, uruchomiono zegar na Wieży Zygmuntowskiej, który zatrzymał się 17 września 1939 r. w czasie pożaru po niemieckim bombardowaniu. Pięć lat później uchwałą rządu Zamek nazwano Pomnikiem Historii i Kultury Narodowej - miały odbywać się w nim uroczystości państwowe, wydarzenia o charakterze kulturalnym i naukowym - przybliżającym dorobek kultury polskiej. Pierwszym dyrektorem placówki został w 1980 r. prof. Aleksander Gieysztor. 2 września 1980 r. Stare Miasto z Zamkiem Królewskim wpisano na Światową Listę Dziedzictwa UNESCO.

Oficjalne zakończenie odbudowy

- 30 sierpnia 1984 roku dokonano uroczystego otwarcia Zamku, jednak prace wykończeniowe trwały jeszcze kilka lat.
- W latach 2004-08 r. wykonano renowację zaniedbanego Pałacu pod Blachą. W czasie prac odtworzono apartament księcia Józefa Poniatowskiego.
- W 2009 roku zakończono remont Arkad Kubickiego, które stały się przestrzenią wystaw, targów i konferencji.
- W 2015 r. zakończono odbudowę górnych ogrodów.
- W maju 2019 r. otwarto dolne ogrody Zamku Królewskiego. Dyrekcja Zamku Królewskiego uznała ten moment za ostateczne zakończenie odbudowy rezydencji.

- W latach 2021–2024 obchodzimy jubileusz 50-lecia odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie. W tym czasie chcę przypomnieć, jak bardzo prace wokół Zamku zjednoczyły Polaków, przywołać emocje sprzed lat, atmosferę społecznego zaangażowania oraz ofiarności, która przekroczyła wszelkie oczekiwania. Jubileusz to okazja, aby z perspektywy wielu lat podsumować to wyjątkowe w skali światowej przedsięwzięcie docenione wpisem na listę światowego dziedzictwa UNESCO, które udało się zrealizować z sukcesem w tak krótkim czasie (1971–1984).

Uchwała upamiętniająca 50. rocznicę rozpoczęcia odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie.

- 15 września 2021 r. Sejm podjął Uchwałę upamiętniającą 50. rocznicę rozpoczęcia odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie.

JUBILEUSZ 50 LECIA ODBUDOWY ZAMKU 2021

- Prezydent Andrzej Duda z Małżonką Agatą Kornhauser-Dudą wzięli udział w gali z okazji 50. rocznicy rozpoczęcia odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie.:
- – **Kiedy tu się wchodzi, to człowiek nie ma wątpliwości, że podziękowanie i nagrodzenie tych, którzy na co dzień dbają o tę niezwykłą spuściznę, jest absolutnie zasadne. Zamek prezentuje się pięknie. Kiedy patrzymy na niego dzisiaj, to trudno uwierzyć, że 50 lat temu było tutaj tylko morze ruin – wskazywał Prezydent.**

Andrzej Duda wręczając odznaczenia zasłużonym pracownikom Zamku, dziękował za serce, które zostawiają w Zamku, za dbałość o to niezwykle ważne, jedno z najważniejszych świadectw naszej wielkiej historii, naszej tradycji, naszej kultury.

Odznaczenie zasłużonych pracowników Zamku

- 16 września w Sali Wielkiej miała miejsce gala, która stała się jednym z bardziej doniosłych jubileuszowych wydarzeń, podczas którego prezydent Andrzej Duda odznaczył wieloletnich pracowników Zamku Złotymi i Srebrnymi Krzyżami Zasługi oraz Medalami złotymi za długoletnią służbę,
- a prof. Piotr Gliński, wiceprezes Rady Ministrów, minister kultury, dziedzictwa narodowego i sportu, przewodniczący Komitetu Honorowego Obchodów Jubileuszu, wyróżnił osiemnaścioro pracowników Zamku Złotymi, Srebrnymi i Brązowymi Medalami „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”. Wręczył też Odznakę honorową „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”.

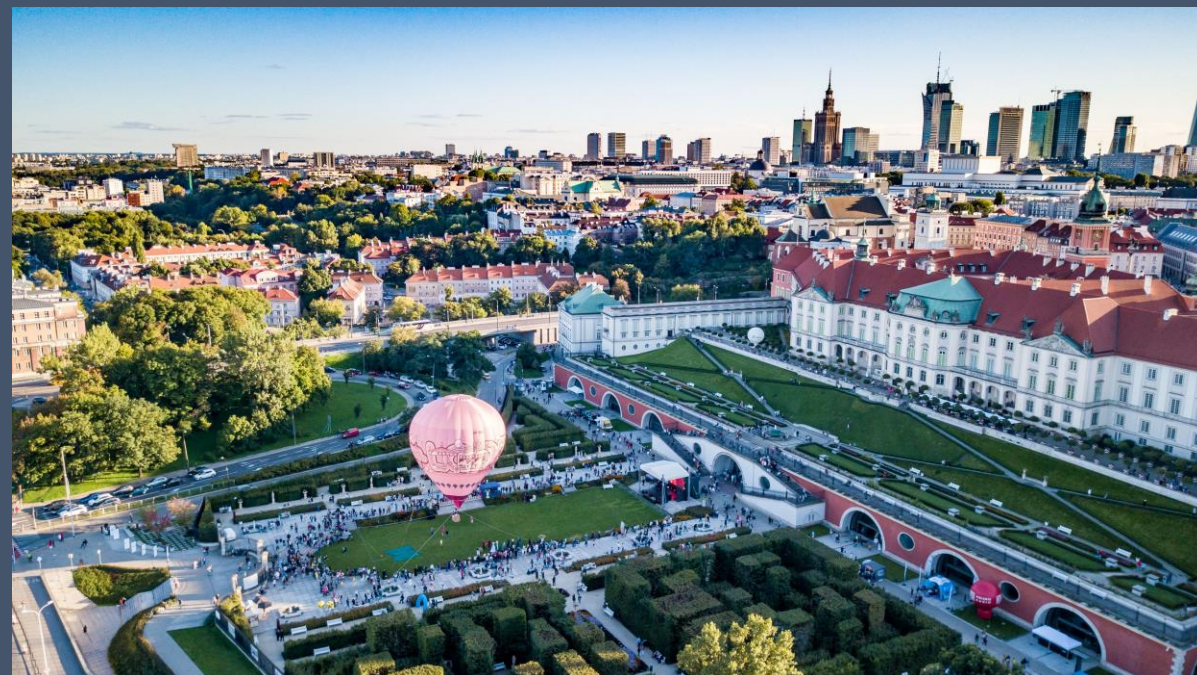

- Pierwszy rok Jubileuszu zbiegł się z 230. rocznicą uchwalenia Konstytucji 3 maja. W związku ze świętem Zamek Królewski, w którego murach doszło do zaprzysiężenia tego ważnego dokumentu, przygotował szereg wydarzeń, a przede wszystkim wystawę Polskie elity a upadek Rzeczypospolitej. 230 rocznica uchwalenia Konstytucji 3 maja.

Na zakończenie – piknik jubileuszowy

- Okazją do rodzinnego świętowania stał się wielki Piknik jubileuszowy w scenerii Ogrodów Królewskich i Arkad Kubickiego. Wśród atrakcji znalazły się koncerty, pokazy oraz propozycje zarówno dla dzieci i młodzieży, jak i dorosłych.
- W ciągu całego dnia przez Ogrody Królewskie przewinęło się ponad 15 tys. osób, z czego ponad 5 tys. zwiedziło Apartamenty Królewskie w ramach bezpłatnego zwiedzania.

© Grzegorz Jankowski / ZKOR

- *„Zamek Królewski w Warszawie, pozostając – obok Wawelu – symbolem suwerenności państwowej, pełni dzisiaj przede wszystkim rolę muzeum, które obok stałej ekspozycji typowej dla muzeum rezydencjalnego, prezentuje także liczne wystawy czasowe. Jest też miejscem wielu uroczystości najwyższej rangi państwowej, czym nawiązuje do tradycji Pierwszej i Drugiej Rzeczypospolitej.”*

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

ŹRÓDŁA

- https://pl.wikipedia.org/wiki/Zamek_Kr%C3%B3lewski_w_Warszawie#XX_wiek
- <https://dzieje.pl/wiadomosci/50-lat-temu-rozpozczela-sie-odbudowa-zamku-krolewskiego-w-warszawie>
- <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/jubileusz-50-lecia-odbudowy-zamku-krolewskiego-w-warszawie,35111>
- <https://www.zamek-krolewski.pl/strona/historia/600-historia-zamku>
- <https://www.polskieradio.pl/39/156/Artykul/764592,Zamek-Krolewski-Odbudowany-z-ruin-mimo-niecheci-komunistycznych-wladz>
- [***https://www.zamek-krolewski.pl/jubileusz***](https://www.zamek-krolewski.pl/jubileusz)